

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ЗАНЯТТЯХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлюються педагогічні підстави щодо формування мотивації учнів старшої школи на заняттях технологій в процесі проектування професійного успіху .

Ключові слова : мотивація ,ділова активність , проектно -технологічна діяльність ,проектна технологія .

Кожна людина в певний момент починає серйозно замислюватися про своє майбутнє , про майбутню кар'єру . Знання про те , що таке кар'єра , які існують види та моделі кар'єри , як управляти кар'єрою , а також знання своїх здібностей , слабких і сильних сторін допоможуть йому вибрати роботу в організації , яка надає йому можливості професійного зростання та підвищення рівня життя ; одержувати більш високу ступінь задоволення від роботи ; чіткіше представляти особисті професійні перспективи , планувати інші аспекти життя ; цілеспрямовано готуватися до майбутньої професійної діяльності ; підвищити конкурентоспроможність на ринку праці . Тому , на сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно активної , творчої , компетентної особистості , яка , на відміну від людини -виконавця , самостійно генерує нові ідеї , приймає нестандартні рішення . За модернізації й переструктурування галузей виробництва , трансформації професійно -технічної освіти в професійну , зміни освітньої парадигми , професійна підготовка кваліфікованих робітників має бути зорієнтована на розвиток особистості майбутнього фахівця , на динамічні вимоги виробництва , виробничих технологій та формування у нього здатності до самостійної взаємодії зі світом професійної праці у напрямі перенавчання . Для успішного майбутнього життя молодій людині необхідно : • розвинути здатність долати життєві труднощі ; • навчитися самостійно приймати рішення ; • стати архітектором свого розвитку як особистості . Розвиваючись таким чином , молода людина збагачує свій потенціал як особистість і як член суспільства . Відомий педагог В.Сухомлинський вважав , що власне активне життя учнівської молоді є запорукою свідомого ставлення до навчання , міцних , глибоких знань , тобто учень є « архітектором власних навчально -пізнавальних дій і зацікавленим учасником їх здійснення » . Дослідженням мотивів навчання займалася значна кількість психологів та педагогів , Л. Божович , В. Ільїн , О. Леонтьєв , С. Рубінштейн , Г. Щукіна та інші . Термін « мотив » походить від французького слова « motif » , що перекладається як збуджувальна причина , привід до дії . Г.Щукіна розглядає наступні групи мотивів : - соціальні мотиви ; - пізнавальні мотиви ; - моральні мотиви ; - мотиви спілкування ; - мотиви самовиховання . Діяльність зумовлюється двома видами мотивів : внутрішніми (мотиви , які пов'язані з процесом і змістом діяльності) та зовнішніми (широко соціальними , вузько соціальними й мотивами уникнення неприємностей , які можуть виникати у випадку незадоволення вимог , очікувань або потреб інших людей) . Якщо в процесі діяльності зовнішні мотиви не підкріплені внутрішніми , вони не забезпечать максимального ефекту . Для успішного навчання учнів у процесі технологічної підготовки слід враховувати рівень мотивації до навчальної проектно -технологічної діяльності . Необхідно обирати ті мотиви , які б посилили інтерес учнів до оволодіння знаннями та основами професії . Пізнавальні мотиви , які закладені

в навчально -пізнавальній діяльності , повинні ґрунтуватися на зацікавленості учнів предметом , професією . Мотиви спонукають пізнати щось нове , корисне і необхідне у власній діяльності . З перших уроків навчального предмету « Технології » в учнів старшої школи мотивація досить висока

, а це впливає на організацію навчання . Молодь добре усвідомлює , що на ринку праці зростає попит на робітників з відповідною освітою . З цією метою вивчення основ економіки та ділової активності будується так , щоб учні навчилися , перш за все , розуміти самих себе та реалізувати власні знання , досвід у майбутньому житті . Найефективнішою для реалізації цих завдань виявилась проектна технологія навчання . Це система , навчання , за якої учні здобувають знання в процесі планування і виконання практичних завдань – проектів , що поступово ускладнюються . Про метод проектів у педагогічній літературі різних років згадується як про метод , що пробуджує природні здібності , спонукає до творчості . Педагог В. Пелегейченко визначає наступні мотиви виконання проектів на уроках (рис .1). Ставлення учнів до власної діяльності визначається тим , як організована їхня навчальна проектно -технологічна діяльність , яка її структура й характер . Формування потреб і мотивів діяльності відбувається у процесі її здійснення . Можна багато говорити учневі про його обов 'язки , про важливість для нього самого та його майбутнього життя навчальної діяльності , і як би добре учень не усвідомлював переконливість цих слів , але якщо він не включився в цю діяльність , то відповідних мотивів у нього не виникне , не сформується стійка мотивація навчальної діяльності . Для того , щоб мотиви виникали , зміцнилися і розвинулись , учень повинен діяти . Якщо діяльність викликає інтерес , якщо у процесі її виховання він буде відчувати яскраві позитивні емоції задоволення , то можна очікувати , що в учня поступово виникнуть причини та мотиви для цієї діяльності . Недостатньо знати типи мотивації для стимулювання проектної діяльності , для цього необхідна її відповідна організація . Для створення мотиваційного середовища необхідно спиратись на наявні в учня причини та мотиви і включати їх у проектну діяльність .

Рисунок 1. Мотиви виконання проектів учнями на уроках (за В. Пелегейченко)

На підставі вище зазначеного визначено , що саме проектна діяльність допомагає логічно обробити цікавий матеріал і використовувати його в навчальній діяльності . Виконання проектів учнями старшої школи формує якісно новий тип навчальної діяльності , який набуває особистого сенсу та перетворюється в самоосвіту . Проектна діяльність змушує учня по -новому подивитися на свої вміння , на характер взаємодії з довкіллям . З'являються нові проблеми , які треба нестандартно розв 'язати , виявити значні вольові та емоційні зусилля й досить високий рівень самореалізації . Як результат , мають місце якісні зміни в психологічній структурі особистості , що зумовлює оволодіння навичками спілкування , вироблення вміння ставити адекватні , особистісно -значущі й соціально важливі перспективи , розвиток потреби та пошукової активності щодо їх реалізації . У Таблиці 1 показано , як на різних етапах проектної діяльності можна створювати мотиваційні середовища . Таблиця 1 Етапи та зміст проектної діяльності учнів Етапи проектної діяльності Зміст проектної діяльності учнів на заняттях « Технології »

Пошуково - дослідницький

Усвідомлення необхідності дослідження даної роботи , проблеми . Наявність сенсу діяльності . Наявність перспективи майбутньої діяльності .

Операційно - діяльнісний

Побудова діяльності , виходячи з інтересів учнів 11 класів . Можливість самоконтролю . Врахування попереднього досвіду . Можливість прояву творчості . Створення умов для успішної діяльності .

Рефлексивно - оцінювальний

Рефлекси власної діяльності . Умови для емоційного задоволення від зробленого . Відчуття радості перемоги над труднощами , які подолано .

Технологія проектного навчання забезпечує досягнення зазначеної мети . Мотивація та активізація внутрішніх сил здійснюється особистістю . Учень намагається оволодіти необхідною інформацією , знаннями , мотивує ті або інші здібності , природні задатки і відкидає ті , які заважають йому в досягненні конкретної мети . Проектна діяльність « змушує » учня по -новому дивитися на свої вміння , на характер взаємодії з довкіллям . При засвоєнні основ технологій та ділової активності з'являються нові проблеми , які необхідно нестандартно розв 'язувати , виявляти значні вольові та емоційні зусилля й досить високий рівень самореалізації . Інтерес чи потреба , як мотивація , виникають там , де учень відчуває свою адекватність , бо він здатний до чогось , що в нього гарно виходить .

ЛІТЕРАТУРА : 1. Бех І.Д. Виховання особистості : У 2 кн . Кн . 1: Особистісно - орієнтований підхід : теоретико -технологічні засади . - К.: Либідь , 2003. - 280 с. 2. Панченко В. Проблема професійного самовизначення учнівської молоді у працях Г. Костюка // Педагогіка і психологія професійної освіти . - 2000. - № 2. - С. 236-244. 3. Підготовка до професійного навчання і праці (психолого - педагогічні основи): Навчал .-метод . посібник / За ред . Г.О.Балла , П.С.Перепелиці , В.В.Рибалка . - К.: Наукова думка , 2000. - 188 с. 4. Тименко М.П. Мельник О.В. Формування готовності старшокласників до професійного самовизначення в умовах ринку праці // Педагогіка і психологія . - 1995. - № 3. - С. 109-116. 5. Уніят С., Комінко С. Вибір професії , або задача з багатьма невідомими . - Тернопіль : Підручники і посібники , 1997. - 87 с